

احکام مهاجران

مطابق با فتاوی حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی (مدظله العالی)

ناشر: مدرسه الامام باقرالعلوم (ع)

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۷ ه.ش - ۱۴۳۹ ه.ق

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: نگارش

قیمت: ۱۲/۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۹۴ - ۹۳ - ۸

قم، خیابان صفائییه، پلاک ۳۷، جلد ۲۱، تلفن ۳۷۷۴۳۲۵۶ - ۰۲۵

سرنام: وحید خراسانی، حسین، ۱۲۹۹-

Vahid Khorasani, Hossin

عنوان و پدیدآور: احکام مهاجران مطابق با فتاوی حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی "مدظله العالی"

تالیف آیت الله وحید خراسانی

ویراست: وحید خراسانی

مشخصات نشر: مدرسه الامام باقرالعلوم (ع)، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص، مضمون (نگار): ۲۱×۱۴، م.

شابک: 978 - 93 - 269 - 93 - 8

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: چاپ قبلی: مدرسه الامام باقرالعلوم علیه السلام، ۱۴۳۶ق = ۱۳۹۴. (۳۱۵ص.)

موضوع: فقه جعفری -- رساله -- مکتبه -- پرسش و پاسخ و پاسخ ها

موضوع: *Islamic law, Ja'fari -- Handbooks, manuals, etc. -- Questions and answers*

موضوع: مهاجران -- زندگی مذهبی

موضوع: Immigrants -- Religious life

موضوع: مهاجرت -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: Emigrants -- Immigration -- Religious aspects -- Islam

رده بندی کنگره: ۱۳۷۴ الف ۳ / ۲۶ و / ۹ / ۱۸۳ BP

شماره رده دیویی: ۲۹۷ / ۳۴۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۰۳۲۱۴

مراکز پخش:

۱) قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۹، تان: ۳۷۸۱۱۱

۲) قم، انتهای خیابان صفائییه، بعداز کوچه ۳۹، پلاک ۷۵۹، فروشگاه دلیل ما، تلفن ۳۷۷۷۰۱۱ - ۳۷۷۷۰۰۱

۳) تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، پلاک ۶۱، فروشگاه دلیل ما، تلفن ۶۴۴۶۴۱۴۱ - ۶۴۴۶۴۱۴۱

۴) مشهد، چهارراه شهداء، ضلع شمالی باغ نادری، کوچه شهید خورسپان

مجتمع تجاری گنجینه کتاب، طبقه اول، فروشگاه دلیل ما، تلفن ۳۷۱۱۳ - ۵

۵) اصفهان، چهارراه تختی، اول خیابان مسجد سید، خدمات فرهنگی فدک، تلفن ۲۲۰۵۴۸۵

۶) اهواز، خیابان حافظ، بین سیروس و سلمان فارسی، کتابفروشی رشد، تلفن ۲۲۱۶۳۴۵

۷) شیراز، خیابان احمدی، رویروی چشم پزشکی نجابت، کتابفروشی شاه چراغ، تلفن ۲۲۲۱۹۱۶

ارتباط با دفاتر حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی (مدظله العالی):

مشهد: ۰۱۷۸-۳۲۲۵-۰۵۱ تهران: ۰۲۱-۲۶۶۰۰۳۳-۱-۳۳۵۱۱۰۰۰ قم: ۰۲۵-۳۷۴۷۵

www.ketab.ir

تذکر

مطالب این کتاب مطابق است با فتاوی حضرت آیة الله العظمی وحید خراسانی «مدظله»، لکن برای سهولت در نگینری و درک بهتر مسائل، توضیحاتی در خلال متن و در پاورقی - همراه با شکل و تصویر - آمده است که توسط بعضی از فضلاء دفتر معنای تنظیم شده است. در این کتاب سعی شده که مسائل شرعی مخصوص مهاجران، بین شرد، و البته بعضی از مسائل مطرح شده، تفصیلاتی هم دارد که در توضیح المسائل آمده است، و هدف از این کتاب آشنایی بیشتر افراد مهاجر با مسائل مورد نیاز آنها می باشد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۱	آثار شگفت تعالیم و پرورشهای آسمانی اسلام
۱۲	سیمای بندگان خداوند رحمان در قرآن
۱۲	در معاشرت با دیگران
۱۳	شبانه بندگان الهی
۱۳	دعای آنان
۱۳	میانه روی در بخشش اموات
۱۴	پاکی بندگان خدای رحمان
۱۴	طائران بلند پروازند
۱۴	چشمان حق بین و گوشهای حق شنو
۱۵	نشانه‌های مؤمن کامل
۱۶	چند دستور از حضرت امام صادق <small>علیه السلام</small> برای رسیدن راه حق
۱۹	دو نکته:
۱۹	(اول) تعبّد و سر سپردن به دین
۲۱	(دوم) لزوم تقلید از علمای دین
۲۱	حکم مهاجرت کردن
۲۸	حکم دروغ برای مهاجرت
۳۱	نجاسات و مطهرات

۸ ..... احکام مهاجران

احکام نماز..... ۳۹

قبله ۴۷

لباس نمازگزار ۴۷

سجده ۵۰

نماز مسافر ۵۱

احکام روزه ۵۳

احکام خنک ۵۷

احکام حج ۶۱

احکام اموات ۶۳

احکام خوردن و آشامیدن ۶۹

احکام لباس و پوشش ۷۹

احکام کسب و تجارت ۸۵

احکام بانکی ۹۱

احکام ازدواج و طلاق ۹۳

احکام نگاه کردن ۱۰۱

احکام متفرقه ۱۰۲

رعایت قوانین ۱۰۳

کافر شدن و اقامت گرفتن ۱۰۵

صله‌ی رحم ۱۰۶

رعایت حال همسایه ۱۰۶

فهرست مطالب ۹

دوست شدن با کفار ۱۰۷

دعا کردن برای کافر ۱۰۷

کمک کردن به کفار ۱۰۸

تبادلت کافر ۱۰۸

صدقه دادن به کافر ۱۰۸

مدارن مخالفین ۱۰۸

رفتن به مکان فاسق ۱۰۹

امر به معروف، و نهی از منکر ۱۰۹

تقلب کردن ۱۰۹

رفتن پیش دکتر نامحرم ۱۰۹

تشریح بدن کفار ۱۱۰

درس موسیقی و مجسمه‌سازی ۱۱۱

دروغ گفتن به کافر ۱۱۱

فحش دادن ۱۱۲

دست دادن با نامحرم ۱۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف
الأنبياء والمرسلين محمد وآله الطاهرين لا سيّما بقيّة
الله في الأرضين، وللعنة الدائمة على أعدائهم أجمعين

مقدمه.

آثار شگفت تعالیم و پرورشهای آسمانی اسلام

هر يك از آیات قرآن کریم یا روایات و آثار اهل بیت علیهم السلام
معجزه آسایی بر آموزه‌ها و رفتارهای انسان دارد اما در این نوشته کوتاه
به نمونه‌ای از آنها در آیاتی از سوره فرقان و بعضی روایات اشاره می
کنیم.

سیمای بندگان خداوند رحمان در قرآن

● بندگی و سرسپردن به دستورات خداوندی که گستره رحمت او همه چیز را گرفته، چنان در بندگان او اثر می‌کند که این رحمت در حرکات و سکنات و رفتار و گفتار آنان در شب و روز نمایان می‌شود. مثلاً راه رفتن آنها چون متأثر از رحمت خداست نه به سختی است و نه به جبر و فجب، بلکه ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾^(۱) «به سهولت می‌روند»

در معاشرت با دیگران

دل آنها چنان به رحمت الهی نام‌نویس و بیل شده که در برابر خداوند، ذلیل و در برابر آفریدگان او متواضع و فروتن گشته‌اند به طوری که نه تنها آزار آنان به بندگان نمی‌رسد بلکه بر اذیت دیگران صبر می‌کنند و حلم و بردباری به خرج می‌دهند. و برای کسانی که به زبان آنها را می‌آزارند آرزوی سلامتی از جهالت می‌کنند ﴿وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْغَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾^(۲) و از رفتارشان در مقابل جاهلان، معلوم می‌شود که با دانایان و عاقلان چگونه رفتار می‌کنند.

۱. سوره فرقان، آیه ۶۳.

۲. سوره فرقان، آیه ۶۳.

شبانگاه بندگان الهی

شبانگاه، تفکر در آثار عظمت الهی و مطالعه آیات علم و قدرت و حکمت او، آنان را به قیام و به خاک افتادن در برابر آن عظمت بی انتها می‌شناسد ﴿وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ لِرَبِّهِمْ سُجْدًا وَقِيَامًا﴾^(۱)

دعای آنل

از محرف شدن از مدار دین و آیین حق تعالی بر خود هراسانند که انحراف از این سراط مستقیم الهی به آتش سوزاننده جهنم می‌انجامد از این رو دعا می‌کنند ﴿سَيَاْصْرُفُ عَنَا عَذَابَ جَهَنَّمَ اِنْ عَذَابُهَا كَانَ غَرَامًا﴾^(۲) «پروردگارا! عذاب جهنم را از ما برطرف گردان که عذاب آن سنگین و با دوام است»

میان‌روی در بخشش اموال

در اموال خویش که مانند خون در بدن مایه حیات جامعه است به تعادل رفتار می‌کنند نه چنان بخل می‌ورزند که مبتلا به ترس بی جهت اموال در یک جا شود (همانند فشار خون در بدن) و نه آن‌گونه بی‌روا بذل مال می‌کنند که خود و زنان و فرزندان‌شان به فقر و گدایی انسد (مانند کم خونی در بدن) هم به خویش می‌رسند و هم دیگران را از

۱. سوره فرقان، آیه ۶۴.

۲. سوره فرقان، آیه ۶۵.

برکات اموال خود بهره‌مند می‌سازند ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾^(۱)

پاکی بندگان خدای رحمان

دل و زبان از فکر و ذکر غیر خداوند خالی کرده‌اند و دستانشان به حرام‌ها و حقیقت‌ها نمی‌رسد و دامنشان به تجاوز و تعدی به حرام الهی و زنا آلوده نمی‌گردد. بی‌عقاید آنها پاک و زبان و دست و دامنشان پاکیزه است زیرا بند خدا هستند. ﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾^(۲)

طائران بلند پروازند

از دروغ و باطل (و مجلس بازی و آواز) برکنارند و لغو و گفتار بیهوده را می‌گذارند که کرامت و بزرگواری آنها را از دست دهد دامن به بیهودگی و عبث آلوده کنند ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَرُونَ السُّبْحَانَ إِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرًّا كَرَامًا﴾^(۳)

چشمان حق بین و گوش‌های حق شنو

چون همه وجودشان بندگی حق و سرسپردگی رحمان است در

۱. سوره فرقان، آیه ۶۷.

۲. سوره فرقان، آیه ۶۸.

۳. سوره فرقان، آیه ۷۲.

هنگام تذکر و یادآوری آیات پروردگارشان کور و کر نیستند ﴿وَالَّذِينَ إِذْ ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يُخِزُوا عَلَيْهَا صُماً وَعُمِيَاناً﴾^(۱)

نشانه‌های مؤمن کامل

بزرگ معلم بشریت حضرت ختمی مرتبت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ برای مؤمنی که می‌خواهد برکت و وحی الهی و آموزه‌های اسلامی به تکامل برسد ویژگی‌هایی را بیان فرموده‌اند که به مضمون بعضی اشاره می‌کنیم:

- * علم مؤمن بسیار و برداری او عظیم است.
- * غافل را یادآوری نمی‌کند. به جاهل، علم می‌آموزد.
- * کسی که او را می‌آزد از او اذیت نمی‌بیند.
- * در آنچه به درد او نمی‌خورد، وارد نمی‌شود.
- * کسی را در مصیبت شماتت و سبب نمی‌کند.
- * غیبت کسی نمی‌کند.
- * به غریبان کمک می‌کند.
- * برای یتیم‌پداری می‌نماید.
- * امین بر امانتها و دور از خیانتهاست.
- * قلب او با تقوی است.
- * چون به قدرت رسد عفو و گذشت می‌کند (انتقام نمی‌گیرد).

* چون وعده دهد وفا می‌کند.

● * باطل و ناحق را از دوست خود نمی‌پذیرد و حق را از دشمن خود ردّ (و انکار) نمی‌کند...»^(۱)

حرفه‌دستی از حضرت امام صادق علیه السلام برای راهیان راه حق

در حدیث معروف «عنوان بصری» چنین آمده که وقتی «عنوان» به آن حضرت عرض کرد: «از خداوند خواسته‌ام قلب شما را به من متوجه و از علم شما به من روزی کند و امیدوارم دعایم مستجاب شده باشد، حضرتش در پاسخ فرمودند:

«علم به آموختن نیست بلکه فاطمه، نوری است که در قلب هر کس که خداوند، هدایت او را خواسته باشد قرار می‌گیرد پس اگر به دنبال علم (حقیقی و نورانیت) هستی در خرد حقیقت بندگی (و تسلیم دستورات الهی شدن) را طلب کن و برای این به دنبال علم باش که بدان عمل کنی و از خداوند فهم بخواه تا به تو بفهماند.»

وقتی عنوان فهمید علم را تنها در حقیقت بندگی می‌توان یافت
پرسید: حقیقت بندگی چیست؟

حضرت فرمودند سه چیز است:

(اول) آن که بنده خدا خود را مالک آنچه خداوند به او داده نداند

چون بندگان خدا ملکی ندارند مال را مال خدا می‌بینند و هر جا که او دستور فرموده صرف می‌کنند.

(دوم) آن که بنده برای خود تدبیری نیندیشد (یعنی برای خدا و به امر خدا کار کند و همه چیز را به او واگذارد).

(سوم) آن که تنها سرگرم و مشغول کارهایی باشد که خداوند به آن امر فرموده و انسان بازداشته است.

آنگاه حضرت به نتیجه این سه چیز را چنین بیان فرمودند:

پس چون برای خود چیزی ندید (و مال را مال خداوند دید) خرج کردن مال در راهی که خداوند امر فرمود برای او آسان می‌شود. و چون تدبیر و عاقبت اندیشی کارها را به مدیر و مدبّر خود (یعنی خداوند) واگذار کرد پیش آمدها (و ناگواریها) برای او آسان می‌شود. و چون به انجام امر و نهی الهی مشغول شد فرصت بحث و جدل و فخر و مباحثات کردن با مردم پیدا نمی‌کند.

پس چون بنده خدا خود را به این سه مطلب آراسته و گرامی داشت، دنیا و شیطان و خلق بر او سهل و آسان می‌شود، دیگر دنیا بر او بیشتر خواهی و فخر فروشی نمی‌خواهد. و نمی‌خواهد آنچه نزد مردم است برای عزیز شدن و برتری بر آنان، بدست آورد. و روزهای عمر خود را بیهوده از دست نمی‌دهد.

این اول درجه تقواست که خداوند تبارک و تعالی فرمود: ﴿تَلْكَ

الدَّارِ الْآخِرَةِ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا»^(۱) «آن سرای آخرت است که آن را برای کسانی قرار می‌دهیم که برتری و فساد در زمین را نمی‌طلبند».

آن می‌گوید: گفتم ای ابا عبدالله! مرا توصیه و سفارش فرما. فرمود: تو را به نه چیز وصیت می‌کنم و آن سفارش من است برای آنان که نمی‌خورند راهی به سوی خدا بیابند و از خداوند می‌خواهم که تو را برای عمل آن مه‌مَّقِّق بدارد.

سه وصیت در ریاضت و سخن دادن به نفس و سه وصیت در حلم و بردباری و سه وصیت در مورد عجم.

اما آنچه در ریاضت است سه: پرهیز از اینکه آنچه را اشتها نداری بخوری که حماقت و ابله‌ی را به ارباب می‌گذارد و جز هنگام گرسنگی مخور. و چون خوردی حلال بر سر نام خدا را ببر و حدیث پیامبر ﷺ را بیاد آور که فرمودند:

آدمی ظرفی را بدتر از شکم خود پُر نکرده است پس اگر - ابره‌ای از پر کردن آن نبود یک سوم آن را برای خوردن و یک سوم آن را برای نوشیدن و یک سوم دیگر برای نفس کشیدن باشد.

اما وصیتهایی که در مورد بردباری است؛ کسی که به تو گفت: اگر

یکی بگویی ده تا می شنوی تو بگو: اگر ده تا بگویی یکی هم نمی شنوی و کسی که به تو ناسزا گوید به او بگو: اگر آنچه می گویی راست است از خداوند می خواهم مرا بیامرزد و اگر دروغ می گویی از خداوند می خواهم تو را بیامرزد.

و کسی که به تو وعده فحش می دهد (مثلاً می گوید تو را در فلان وقت فحش خواهم داد و رسوا خواهم کرد و...) توبه او وعده خیرخواهی و نیکوکاری بده (مثلاً به او بگو: من به خیر تو خواهم گفت و برای تو خوب خواهم خواست).

اما آن وصیتهای که در مورد علم است؛ آنچه نمی دانی از دانایان بپرس و پرهیز از اینکه از آنها به راه توست و تجربه بپرسی (یعنی مپرس که آنها را امتحان کنی و در جواب خجل سازی) و پرهیز از اینکه در آنچه نمی دانی به رأی و گمان خود عمل کنی و تا آنجا که می شود به احتیاط عمل کن و از فتوی و نظر دانشمندان بپرهیز آن چنان که از شیر می گریزی و گردنت را پُل قرار مده که مردم از آن بگذرند...»^(۱)

دو نکته:

(اول) تعبّد و سر سپردن به دین

زندگی انسان منحصر به عالم دنیا نیست بلکه از عالم صلب پذیرد.

۲۰ ..... احکام مهاجران

عالم رحم مادر و از آنجا به دنیا و از دنیا به عالم برزخ و پس از آن به آیات جاودانی آخرت سفر می‌کند. از این رو برنامه‌های دین باید طوری باشد که در تمام این مراحل، نیازها و احتیاجات او را در نظر بگیرد. تأمین نماید. و کسی می‌تواند این برنامه را طراحی و اجرا کند که احکام کامل به تمام این عالم‌ها داشته باشد و بتواند قانونی جعل نماید که در تمام این مراحل کارساز باشد. بنابراین انسان با این علم محدود که حتی نگرهای زندگی خود در چند روز آینده‌اش را نمی‌داند چگونه می‌تواند حکمت و سرار احکام الهی را درک نماید؟! این است که يك مؤمن واقعی سر بسته می‌داند که خداوندی که علم بی‌نهایت و حکمت بی‌پایان و قدرت بی‌انتهاست در هر قانون و حکمی که قرار داده است حکمت‌های بسیار دنیوی و برزخی و آخرتی می‌باشد و ندانستن و نفهمیدن ما نسبت به حکمت احکام الهی، دلیل بر بی‌حکمت بودن آن نمی‌شود. و فلسفه‌هایی که بسر برای احکام الهی می‌بافد نمی‌تواند صحیح یا بیانگر کامل حکمت‌های نبی در دستورات الهی باشد. و چنانچه طفل در رحم مادر حکمت داشتن دست و پا و چشم و... را نمی‌فهمد و وقتی به دنیا می‌آید فوائد آن تا حدودی برایش روشن می‌شود حکمت احکام الهی نیز در دنیا برای ما مجهول است لذا پس از شناخت خداوند عالمیان به صفات حمیده و کمالیه‌اش و شناخت انبیاء و اولیاء الهی به عصمت و پاکی و صداقت، دیگر

سرسپردن به دستورات آنان و اطاعت مطلق از آنان، وظیفه عقلی و فطری هر انسان است.

و البته بالاتر از این مقام، مقام آنهایی است که از ضرر محرمات و مکرهات و نفع واجبات و مستحبات الهی چشم پوشیده‌اند و تنها برای آن که خداوند متعال امر و نهی فرموده، عمل می‌کنند و البته این مقام مقابله بین درگاه الهی و خاصان دربار قدس حضرت حق متعال است.

(دوم) لزوم تقلید از علمای دین

چنانچه سلامتی و زندگی پاکبزه و راحت بدن و دنیای انسان در گرو این است که به قوانین و دستوراتی که در بهداشت و درمان است عمل کند و سه راه بیشتر ندارد یا طیب و عالم. این مقررات باشد یا از دستورات پزشک پیروی کند یا احتیاط نماید، سلامتی دین و روح و آخرت انسان نیز در گرو این است که از قوانین و مقررات دین و دستورات الهی پیروی کند پس یا باید عالم به قوانین الهی باشد یا اگر جاهل است از علما پیروی کند یا راه احتیاط را در پیش گیرد پس کسی که عالم نیست و احتیاط هم نمی‌کند به حکم عقل و فطرت، راهی جز تقلید و پیروی از دستورات علما ندارد. و اگر علما به هم اختلاف نظر دارند چنانچه در هنگام اختلاف نظر پزشکان به عالم ترین آنها رجوع می‌کند در دین نیز باید به عالمترین آنان مراجعه نماید.

لزوم پیروی جاهل از عالم يك امر فطری است و در سرشت هر انسان نهاده است. چه اینکه در همه چیز جاهل باشد یا اینکه در رشته خاصی بدون علم و اطلاع باشد مثل اینکه پزشك قلب نسبت به امور چشم تخصص و اطلاع ندارد و باید در این امر به چشم پزشك مراجعه به دستور او عمل کند.

بنابراین پیروی از علمای دین مختص به بی سوادها نیست بلکه جامعه شناس، روان شناس، پزشك، مهندس و همه اینها چون در امور دین و احکام الهی سر رشته ندارند گریزی جز رجوع به علمای دین و تقلید از آنها ندارند.

پس مقلد به حکم عقل و فطرت خود علم دارد که باید از مجتهد و عالم دین در احکام الهی پیروی کند و تقلید او از روی علم و معرفت است.